

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתעח

ערב שבת יקודש
פרשת בחוקותי
ט"ז באייר ה'תשע"א



יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעלידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז



"אצל אדמו"ר האמצעי היה ל"ג בעומר מימים טובים המצויינים. היה יוצא לשדה בעריכת סעודה קלה, שתיית משקה ואכילת ביצים מבושלות ובניגונים ובריקודים. וראו אז הרבה מופתים", בעיקר בנוגע לפקידה בזרעא חייא וקיימא. וכך נהגו למסוד לרבי בקשות בנושא זה ביום ל"ג בעומר, ומשפחות רבות זכו להיפקד בזכות זה³¹.

31) ספר המנהגים עמ' 43, מלקוטי דיבורים, כרך ג, דף תקיט, א, ו'היום יום' ל"ג בעומר. ביאור בזה בהתועדויות' תש"י שם, עמ' 60.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה משתתף לפעמים בתהלוכה ובכינוס ואומר שיחה מיוחדת לכבודם, ועודם ביותר. בדרכו להציון הק' היה נוסע ל'שדה' שבו התכנסו הילדים, ושוהה שם מעט ואחר כך ממשיך אל הציון³⁰.

אגודת חב"ד עמ' 298).

אגב, פעם השיב הרבי [ללא קשר ל"ג בעומר] למוסד שערך הגרלה על פרסים יקרי-ערך: "לכאורה, הוצאות הפרסים גדולה וביותר - ועל-פי סברא, גם בהרבה פחות מזה ישיגו המקווה [=את התוצאה שלה הם מצפים מהפרסים]".

30) וכן הציע הרבי לחסידים לעלות על הציון היום, כיוון שקברי צדיקים בכלל הוא במקום העלייה לציון הרשב"י - 'תורת מנחם - התועדויות' תש"י, עמ' 67. וראה עד"ז בס' 'קב הישר' פרק עא.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ז באייר ה'תשע"א – כ"ג באייר ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ז באייר	הלי שביתת יו"ט פרק ד-ו.	הלי נזקי ממון פרק ו.	מ"ע קסב. מל"ת שכה. מ"ע קסג. מל"ת שכו.
ש"ק	י"ז באייר	פרק ז-ח. הלי חמץ ומצה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ז.	מ"ע קסו. מל"ת שכו. מ"ע קסז. מל"ת שכח. קצט.
א'	י"ח באייר	פרק ב-ד.	פרק ח.	מ"ע קנו. מל"ת קצז. קצח.
ב'	י"ט באייר	פרק ה-ז.	פרק ט.	מל"ת ר. רא. מ"ע קנח.
ג'	כ' באייר	פרק ח. נוסח ההגדה. הלי שופר וסוכה ולולב.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק י.	מ"ע קנו. ספר משנה תורה סוף הלכות חמץ ומצה: נוסח ההגדה. מ"ע קע.
ד'	כ"א באייר	פרק ג-ה.	פרק יא.	מ"ע קסח.
ה'	כ"ב באייר	פרק ו-ח.	פרק יב.	מ"ע קסט.
ו'	כ"ג באייר	הלי שקלים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יג.	מ"ע קעא.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ותיפילין וציצית	זריחה חמה	זמן ק"ש סוף	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד'							
ו', ט"ז באייר	4.18	3.14	4.43	5.48	9.07	12.37	1.12	7.33.8	8.01
ש"ק, י"ז באייר	4.17	3.13	4.43	5.48	9.07	12.37	1.12	7.34.5	8.01
א', י"ח באייר	4.16	3.12	4.42	5.47	9.07	12.37	1.12	7.35.1	8.02
ב', י"ט באייר	4.15	3.11	4.41	5.47	9.06	12.38	1.12	7.35.8	8.03
ג', כ' באייר	4.15	3.10	4.41	5.46	9.06	12.38	1.13	7.36.4	8.03
ד', כ"א באייר	4.14	3.09	4.40	5.46	9.06	12.38	1.13	7.37.1	8.04
ה', כ"ב באייר	4.13	3.08	4.40	5.45	9.06	12.38	1.13	7.37.7	8.05
ו', כ"ג באייר	4.13	3.07	4.39	5.45	9.06	12.38	1.13	7.38.3	8.06

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
בחוקותי	6:57	8:14	7:12	8:16	7:05	8:18	7:13	8:15
במדבר	7:01	8:19	7:16	8:21	7:09	8:23	7:17	8:20

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169
 www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

לאורך גיסא, אין מההכרח שתיסע כל הישיבה... והנשארים יארגנו התוועדות במקומם²⁰.

"אצל חסידים היו נוהגים לשבת להתוועד בל"ג בעומר לפנות ערב, בין מנחה למעריב"²¹.

גם נשי ובנות חב"ד יערכו היום התוועדות²².

בהתוועדות זו עורכים מגבית של צדקה²³.

* הרבי עורך²⁴ "להוסיף בתורה, עבודה וגמ"ח - עליהם העולם עומד, והרי רשב"י עליו נאמר 'וצדיק יסוד עולם'... נתינה לצדקה במספר ח"י - והרי ל"ג בעומר הוא ח"י באייר (ראשי-תיבות: אברהם, יצחק, יעקב, רחל, שכוללת כל ד' האמהות).

בעבודה - מזמור ל"ג בתהילים, ספר דוד בן ישי בתור נעים זמירות כל בני-ישראל. בתורה - בפרשת השבוע, ובפרט בחלקו המיוחד ליום זה [השיעור כחת"ת]...".

* מנהג שפשט בכל תפוצות-ישראל: ביום ל"ג בעומר אוספים את כל הילדים, ומסבירים להם מענייני דיומא, אודות רשב"י וכו'²⁵. אחר-כך

20 'שערי-המועדים - ספירת-העומר' ס' צד, וש"נ. וראה בשיחת מוצש"ק אמור, אור לפסח-שני תשל"ח סי"ד, שבספרים מובא דבר פלא, שאותם שהיו בל"ג בעומר במירון, הרגישו שמחה מופלגת, עד שאין זה מובן כלל בדרך הטבע, אך כך הוא הרגש האדם שם בפשטות (ראה גם בס' 'טעמי-המנהגים', עמ' ערה). ומבאר הטעם, מפני שאז התקיים ברשב"י "בחד קטירא אתקטירנא...". היינו בדוגמת דרגת משה רבינו שבכל אחד ואחד מישראל.

21 ספר-המנהגים שם, מספר-השיחות תש"א עמ' 119. ושם גם ביאור העניין ע"פ נגלה מהרה"ח ר"ה מפאריטש, ובהערה - מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

בזמן הצמח-צדק היו עורכים ליושבים' [=חסידים שהתעכבו בליובאוויטש משך-זמן ללימוד תורה ועבודת ה', בלא מסגרת] ולאורחים סעודה גדולה בדגים ובשר לפני ערביית אור לל"ג בעומר (רק הצ"צ עצמו אכל - בלילה - מאכלי חלב) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רדע. ועיי"ש עמ' רעטר"פ).

22 אג"ק ח"ג עמ' מז וח"א עמ' עט.

23 נסמן לעיל הערה 15.

24 במכתבו מיום א' פ' בחוקותי תשמ"ט "ע"ד הצעת רבים והחלטתם לעשות כן במעשה בפועל", לקוטי-שיחות, כרך לב, עמ' 254. ובשולי המכתב: "נ.ב.: מובן ופשוט שגם לאחר ל"ג בעומר יש לעשות ולהשלים כל הני"ל, כלימוד פסח שני דמנייה אזלינן: 'ניטא קיין פארפאלן' [=אין דבר אבוד], ובכפליים לתושיה".

25 וגם הפיוטים שבחזו של רשב"י (כמו פיוט 'בר יוחאי') שלא ראינו שיאמרו אצל רבותינו נשיאנו, קרוב לומר שהיה אצלם



יוצאים עימם לטיול אל השדה [והמנהג שהתניקות - גם הבנות²⁶ - יורים בקשת בל"ג בעומר²⁷], ונותנים להם מיני מתיקה שישמחו את ליבם, וכל זה [נעשה בשעה המתאימה ללימוד תורה] משום "עת לעשות לה'..."²⁸, שעל-ידי זה נוסף בחינוכם ביתר שאת וביתר עוז²⁸.

בימינו עושים זאת בתהלוכות ובכינוסים לילדי-ישראל ברוב עם ובפרסום גדול, בכל אתר ואתר²⁹.

במחשבה - 'תורת-מנחם - התוועדות' תשמ"ז ח"ג, עמ' 271. (26 במענה למנהלת 'בית רבקה' בשכונת הרבי, שהודיעה שהתלמידות תי' יוצאות לשדה בל"ג בעומר, וישחקו עם קשת כנהוג, ענה הרבי 'הרומז גם-כן לקשת [בענן], שהוא סימן לביאת משיח (זח"א ע.ב.ב. והחרים [=המשך] מאמרי חסידות לאדמו"ר מהר"ש משנת תרל"א) עמ' סט), ותשואות-הן על הבשורות טובות, וגדול הזכות וכו'", עכ"ל"ק. (ופשוט שאין שייך בזה 'לא ילבש' (ראה רש"י נזיר נט,א, וש"נ) שהרי קשת-המשחק אינה דומה לכלי נשק כלל, ומה גם בימינו שאין מצוי כלל השימוש בזה כנשק).

27 מנהג זה הובא ונתבאר בס' בני-יששכר מאמרי חודש אייר מ"ג פ"ד, ובספרים שהובאו בס' 'בין פסח לשבועות' פי"ח סל"ו. וראה 'תורת-מנחם - התוועדות' תשי"א ח"ב עמ' 77. לקוטי-שיחות, כרך לז, עמ' 121, הערה 5 באריכות.

28 'תורת-מנחם - התוועדות' תשד"מ ח"ג, עמ' 1727, 'התוועדות' תשמ"ז ח"ג, עמ' 268.

29 'כינוס' בבית-חינוך היה כבר בשנת תש"ג. את צורת ה'פאראד' - צעדה המלווה בשלטים וכרזות - לבש בשנת תשט"ז (הכינוס התקיים שם לפני התהלוכה). בשנת תש"מ היתה הוראה לערוך בתהלוכות גם בארה"ק, ומוסיף והולך מידי שנה בשנה - ראה פירוט השנים ב'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רעז. בנוגע להופעת 'קוסם', על אף שיש מקילין בזה אם הוא מדגים תחילה תרגיל אחד ומראה שאינו אלא אחיות-עיניים (וכמ"ש ב'פינת ההלכה' בגיליון 543 של 'שיחת השבוע'), הרי כיוון שהרבנים המפורסמים בארה"ק כבר אסרו זאת, וכיוון שחובתנו לעשות הכול כדי לשתף בזה את כל החוגים, ובוודאי את החרדים, לא כדאי להזמין אמנים אלה לתהלוכות.

בהגירת הפרסים שנוהגים לערוך אז, יש להקפיד למלא את הוראת הרבי: "העיריות כמה פעמים, שבכל כיוצא-בזה צריכה להיות הגרלת ספרי קודש, וקל להבין". בשנת תשל"ג הופיע בפרסום מטעם צא"ח ילד המקבל 'דכורגל' כפרס העיקרי במבצע של"ה, ובתגובה מסר יו"ר המזכירות, הרה"ח ר' חמ"א חודקוב ע"ה, ליו"ר צא"ח הרה"ח ר"ל לייבוב ע"ה, שהרבי אינו גורס כלל פרס זה, ושיש להשמיד את המודעות שכבר נדפסו (ראה לשון המענה ב'התקשרות' גיליון נא עמ' 14).

אודות פרסים אחרים, כמו אופניים, מצלמה, טיסה בשמי הארץ וכדומה, הסכים הרבי שאין מניעה, ורק הוסיף "אלא שהספרים יודגשו בהפרסומת" ('התקשרות' גיליון מב עמ' 15-14. 'צעירי

הלימוד והלקח מל"ג בעומר

ביום זה החליטו להתנהג באופן של אהבה וכבוד זה לזה, ועל-ידי זה בטלו העניינים הבלתי רצויים • הקב"ה גילה את אהבתו לבני-ישראל כאשר שלח את רשב"י, הבעל-שם-טוב ותלמידיו אחריו - לגלות את הנסתר שבתורה • הלימוד שהראה הקב"ה וכן רשב"י: לתת ולהפיץ גם את הדברים הנעלים והיקרים ביותר - בעבור יהודי שני • תפקידם של ילדי-ישראל בהבאת והחשת הגאולה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב. על-פי המסופר בדברי חז"ל בגמרא² ובמדרשים³, קשור ענינו של יום ל"ג בעומר עם **תלמידים** (הקרובים בנים⁴ לרבותיהם ומנהיגיהם) - תלמידיו של אחד מגדולי התנאים, רבי עקיבא. והלימוד המיוחד מיום זה - שבו נתעוררו והחליטו שמכאן ואילך ינהגו כבוד זה בזה, ויחיו ביניהם באהבה (תמורת זה ש"לא נהגו כבוד זה לזה)⁵, לפי שהיתה חסרה אצלם האהבה זה לזה, ואז נתבטלו העניינים הבלתי-רצויים (המגיפה רחמנא-ליצלן) שהיו אצלם. ומאז חוגגים יום זה ליום שמחה בתוך ימי הספירה.

וככל עניין של זיכרון על-פי תורה, אין זה רק לזכור מאורע שאירע לפני שנים רבות, אלא כמו כל עניין בתורה, שהוא הוראה ולימוד כיצד להתנהג עתה, וכיצד יש להתנהג בעתיד.

ועל דרך זה בנוגע לזיכרון ל"ג בעומר, שבו קיבלו תלמידי רבי עקיבא על עצמם לנהוג באהבה איש לרעהו - שזהו לימוד והוראה לכל אחד ואחד מאתנו, שבהנהגה זו תלוי הקיום של בני-ישראל (ובני-אדם בכלל), שלא יהיו מאורעות בלתי-רצויים, ויהיה מצב

א. ל"ג בעומר הוא יום הקשור במיוחד עם ילדי-ישראל, ולכן אדבר עתה בעיקר בעניינים השייכים לילדי-ישראל, ובאופן השייך אליהם, ותקוותי, שיהיו הדברים שייכים ויביאו תועלת גם לאלו שלפי מספר שנותיהם עברו כבר את גיל הילדות - שהרי בודאי זוכר כל אחד ואחד מאתנו את התקופה שבה היה בגיל זה, ובודאי יש לו זיכרונות טובים מאותה תקופה.

ובפרט שכל עניין בתורה יש לו משמעות ותוכן עבור כולם, ללא נפקא-מינה בסגנון ה"משל" וה"אותיות" שבהם מבארים את העניין - אם הוא עבור ילדים או עבור מבוגרים.

יעזור השם יתברך, שגם אלו שלפי מספר שנותיהם יצאו כבר מגיל הילדות והנערות - יתחדשו אצלם הכוח, החיות והרצון, ומכאן ואילך יעסקו בכל עניני יהדות, תורה ומצוותיה, במרץ נעורים, ברצון חזק, בהתלהבות והתפעלות של חיות, כילדים העוסקים בבנין חייהם, ילדים שהם העתיד של כל העם היהודי בתוך שנים אחדות.

* * *

מצווה לילדים¹⁰.
(ילד שנולד לאחר ל"ג בעומר עד ערב חג השבועות ועד בכלל, עורכים את תספורתו בערב החג¹¹).
יום הילולא של התנא רשב"י. יש נוהגים להדליק ריבוי נרות בלילה בבית-הכנסת (ובארץ-הקודש נהגו הכול ב'הדלקות' פומביות)¹² ועושים שמחה "בכל לב ונפש"¹³, כי רצונו הוא שישמחו ביום זה¹⁴.
ביום זה יש לתת צדקה בהוספה מיוחדת¹⁵.
נהגו לאכול ביצים בל"ג בעומר¹⁶. בבית אביו של הרבי נהגו לאכול חרובים, לזכר החרובים שמהם ניזונו רשב"י ורבי אליעזר בנו במשך זמן היותם במערה¹⁷.
"עת סגולה היא, להתעוררות ולתוספת אומץ בגילוי והפצת פנימיות התורה, שבדורנו נתגלתה במעיינות החסידות ותורתה"¹⁸.
יש הדגשה מיוחדת על 'אהבת-ישראל' ביום זה¹⁹.
"השייכים לזה, צריכים לסדר נסיעה למירון, אבל

(10) ראה שעת סו"ס תצג. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רפג"ד. וראה שם עמ' רפד אודות נישואין. ובשנים האחרונות ע"פ הוראות הרבי עורכים נישואין ביום זה, גם ללא סיבות מיוחדות.
(11) אג"ק כרך יב עמ' תמא (למי שנולד בכ" אביר - 'אוצר' עמ' רס).
(12) בעבר נהגו בהדלקות גם בירושלים ובחברון, ורבותינו השתתפו בזה - אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ג עמ' יד, סה"ש תרצ"ט, עמ' 330. לפרטי המנהג וטעמיו, ראה ס' 'בין פסח לשבועות' פ"ח סט"ו ואילך. אג"ק ח"ח עמ' רסו.
(13) אג"ק אדמו"ר ח"א (הוצאת קה"ת, ברוקלין תשמ"ט), עמ' קיז.
(14) לוח כולל-חב"ד, ע"פ לקוטי-שיחות חלק ד עמ' 1304 ועוד, מה'משנת חסידים', החיד"א וכו'. וראה 'התועדות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1994: "ביום זה - **דבר פשוט** הוא שצריכים כולם להיות בשמחה גדולה", עיי"ש. בקשר למנהגים העתיקים בשמחת רשב"י, ראה גם המונבא בספר-השיחות תש"נ ח"ב, עמ' 460.
(15) 'תורת-מנחם - התועדות' תשמ"ה ח"ג, עמ' 2017. וראה גם 'התועדות' תשמ"ח ח"ג, עמ' 319.
(16) ועל הרבי מסופר, שנהג לאכול ביצים שקליפתן נצבעה בשעת הבישול בצבע חום - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רפ. [בד"כ עשה זאת הרבי בחדרו. אך בהתועדות ל"ג בעומר תש"ל היתה מונחת ביצה קשה על השולחן, ובשעת ההתועדות חתך אותה הרבי לארבעה חלקים, ואכל ממנה. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' ס"ע ערה].
(17) 'תורת-מנחם - התועדות' תשמ"ב ח"ג עמ' 1395.
(18) אג"ק חלק כ עמ' רכב.
(19) 'תורת-מנחם - התועדות' תשמ"ו ח"ג עמ' 362, ועוד.

ספר שלם בתורה, על-דרך השמחה שעושים לגמרה של התורה כולה בשמחת תורה)...⁶.
במנחה אין אומרים 'צדקתך'⁷.
פרקי-אבות - פרק ד.

יום ראשון

ח"י באייר - ל"ג בעומר⁸

אין אומרים תחנון⁹.

אין מסתפרים גם בל"ג בעומר, מלבד תספורת-

(6) ספר-השיחות תש"נ ח"א, עמ' 233.

(7) לוח כולל-חב"ד, ע"פ סידור אדמו"ר, ז, לפני "למנצח... יענד". בשו"ע אדמו"ר סי' תצג ס"ה מבואר, שהנהגה זו מתאימה להדעה זו שהאבילות פסקה כבר בליל ל"ג, ולפיה מותר (להסתפר ולשאת אשה בליל ל"ג בעומר. הוראת הרבי משנת **תשי"ד** (אג"ק ח"ח עמ' שיח, 'שערי הל' ומנהג' או"ח ח"ב עמ' קסה) ש"מפני חילוקי הדעות שיש בזה כמבואר באחרונים - יש לעשותה [את החופה] **ביום** ל"ג בעומר אבל לא בליל אור לל"ג בעומר". ולכאורה היא "משנה ראשונה", כי בשנת **תשל"ז** אמר הרבי ('שערי הל' ומנהג' ח"ה עמ' קז, משיחות קודש תשל"ז ח"א עמ' 703) שעריכת נישואין בליל ל"ג בעומר תלויה בב' הדעות הנ"ל והכרעת אדמו"ר בסידורו היא כדעה השניה. **ומעשה רב בליל** ל"ג בעומר **תשמ"ט** שהרבי הזכיר בהתועדות, שבל"ג בעומר עצמו מוסיפים בשמחה, ועושים שתי חתונות "כפליים לתושייה" כפי שהתקיים שם בפועל (התועדות תשמ"ט ח"ג עמ' 178).

ונהג במחצית-השקל שם ס"ק ג כ' שא"א תחנון ממנחה, ומ"מ ממתניים למחר לתספורת, וכן המנהג במירון בכל החוגים, שאע"פ שא"א תחנון ממנחה, ממתניים 'לחלאקה' עד אחרי תפילת וותיקין (ועד"ז בס' 'בין פסח לשבועות' עמ' רמ בשם ס' א"י, ועמ' שמו הע' יב). אמנם בשו"ע אדמו"ר הביא בטעם השמחה בל"ג בעומר רק את מה שתלמידי ר"ע פסקו מלמות, ולא את ענין הילולא דרשב"י (ראה לקוטי-שיחות חכ"ב עמ' 138), ולכן לענין תחנון נוהגים כהוראת רשב"י לשמוח ביום זה.

(8) בעומר - למרות שנוסחנו הוא לספור "לעומר" - כי כשינו לנוסחנו לא הקפידו לשנות גם בתאריכי מכתבים וכדומה, ונשאר הנוסח הישן (אג"ק ח"א עמ' רט). במקום אחר כתב הרבי רמז דבר: בספרי פולין מובא ש"ל"ג בעומר" בגימטריה 'משה' - להעיר דרשב"י "היה ניצוץ משה", "ונתעלה לאותו אור שקיבל משה כשעלה לקבל לוחות שניות" (עמק-המלך ס"ב ד', ועל-דרך זה בכמה מקומות) - לקוטי-שיחות ח"ז עמ' 337.
(9) סידור אדמו"ר לפני "למנצח... יענד". וראה שו"ע אדמו"ר סי' תצג סו"ס ה. השלמות ה'דברי נחמיה' לשו"ע סי' קלא ס"ח [נדפסו בהוספת לשו"ע הישן ח"א עמ' 357].

(2) ראה יבמות סב, ב ובמאירי שם (בשם הגאונים).
(3) ראה ב"ר פס"א, ג. קה"ר פי"א, ו.
(4) ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ו.
(5) יבמות שם.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת בחוקות

י"ז באייר

בפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את כל ספר ויקרא, נהוג לעמוד. רצוי שהקורא יפסיק קמעה לפני תחילת הפסוק, כדי שהציבור ישמע היטב את קריאת הפסוק. בסיום הספר אומר כל הציבור, ואחרי הקורא ואיתו גם העולה לתורה: "חוק חזק ונתחזק"⁵.

יום התועודות.
"ב'שבת חזק' כדאי לקשר זאת [את סיום קריאת החומש] עם התועודות מיוחדת (בהוספה על התועודות שבכל שבת "להקהיל קהילות בכל שבת ושבת"), כהמנהג בכמה וכמה קהילות קדושות בישראל שב'שבת חזק' מכינים הגבאים 'קידושא רבא', ובוודאי יחזקו ויחדשו מנהג זה בכל המקומות - שבה יוסיפו באמירת דברי תורה (וגם קבלת החלטות טובות, להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור), ויוסיפו בהשמחה ד'גמרה של תורה' (סיום

לעליית 'שלישי' (שבה קריאת התוכחה) עולה הבעל-קורא, ומעצמו (בלא שקוראים לו 'יעמוד' וכו'), ומברך לפניו ולאחריה¹. לאחר מכן - מברכים אותו² בשמו, כרגיל.
קוראים את פסוקי התוכחה בקול נמוך, אך באופן שישמע הקהל היטב את הקריאה (חוץ מהפסוק "זוכרתי את בריתי" - כו, מב - הנקרא בקול רגיל). בפסוק "ואף גם זאת" (כו, מד) חוזרים לקרוא בקול רגיל³.

1 ספר המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חב"ד.
2 בענין אמירת 'מי שבירך': העירני ח"א שבאג"ק (ח"ב עמ' שכו, 'שערי הלכה ומנהג' ח"א עמ' קפו) כתב הרבי "בענין נוסח ה'מי שברך', הנה במקום שנוהגין לאומרו (כי כמדומה בליובאוויטש לא נהגו כן [ייתכן שלא נהגו כן רק כדי שלא להכביד על רבותינו, והרבי מזכיר זאת כאן רק כדי להסביר מדוע אין לו ידיעה ישירה בנושא]) הנוסח היותר מדויק שראיתי הוא בסידור 'תורה אור' [ראה שער-הכולל פרק כו ס"ה]. עד כמה שזוכרים, בנוכחות הרבי לא אמרו כלל 'מי שברך' לעולה לתורה (מלבד לילולת ולרפואה שלימה), ובכלל אין רגילים לומר זאת בבית-חינו ובישיבות תו"ת אלא כשנדבו תרומה או כשיש צורך מיוחד לכבד מישהו, משא"כ בשאר מנייני חב"ד רגילים לברך כל עולה (העירני הרה"ח ר' יוסף-יצחק של אופן מליקוטי לוי-יצחק; אג"ק עמ' רז, שהורה אודות עליית הרבי לתורה בשבת שלפני הנישואין "הנה אחר עלייתך לתורה יברכוך בני שברך כו' ויאמרו בעבר שאביו ואמו (בשמותם ושמות אבותיהם) נדבו צדקה בעדו וציוו לברכו כו' אמנ"). ולהעיר, שרבותינו בדרך כלל לא היו מתערבים במנהגי ביהכ"נ (ראה אג"ק ח"ג עמ' קנד ועוד, 'התקשרות' גיליונות: תכח עמ' 19, תלד עמ' 19, תלט עמ' 17 וש"נ).
3 כדעת הפר"ח סי' תכח ס"ו, קיצור שו"ע סי' עח ס"ד ועוד, הובאו בס' 'בין פסח לשבועות' פ"ד ס"ד ואילך, וכמנהג

האשכנזים, ולא כמובא שם מפע"ח ושער הכוונות שהאריז"ל היה קורא זאת בקול רם כמנהג הספרדים (וב'רשימות הרב"ש' מיום י"ג אדר תרע"ה מובא שגם הרה"ק הר"ז א"ע"ה, אחיו של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, היה קורא בקול רם. וראה 'היום יום', יז אלול, בסופו).
ואכן הרה"ח ר' ישראל גורדון סיפר, שפעם - בשנים הראשונות לנשיאות הרבי - קרא את התוכחה בנגינה כרגיל, והעיר רבינו (ע"י המזכיר הרה"ח ר"ל גרונר) מדוע האט זיך ישראל היינט צוונגען ביי דעם (תוכחה)!! (=מדוע 'שורר' היום ישראל בקריאת התוכחה!! - ס' 'לקט הליכות ומנהגי ש"ק' עמ' 74).
4 ספר-המנהגים, שם. לוח כולל-חב"ד. ודלא כמ"ש בס' שולחן-הקריאה פכ"א שהעולה לא יאמר 'חזק', מחשש הפסק. והטעם: "כי הוא שייך לקריאת הסיום (ראה שו"ע אדמוה"ז סי' קסז ס"ט). [ולא רק הקהל מברכו, אלא] גם הוא [העולה] אומר [זאת לקהל], כי נוסחא שלנו היא ונתחזק" - אג"ק ח"ד עמ' יד. וראה הנסמן ב'אוצר מנהגי חב"ד' ניסן-סיוון עמ' רפה, ובארוכה - במדור זה בפ' מסעי, לאחרונה בגיליון תת"לג הערה 1.
5 סידור אדמוה"ז במקומו.

של שמחה וטוב בכל המצטרך.

ג. עניין נוסף הקשור עם ל"ג בעומר - שרבי שמעון בן יוחאי, אחד מגדולי תלמידיו של רבי עקיבא, אמר, של"ג בעומר הוא "יום שמחתו"⁶, כיון שביום זה סיים את השליחות שהטיל עליו הקב"ה.

כמה התבטאה שליחותו של רבי שמעון בן יוחאי?

ובכן: הקב"ה, להיותו עצם הטוב, ורצונו להיטיב לכל באי עולם, נתן וקבע בעולם "מורה-דרך" כיצד להתנהג בחיי היום-יום - תורתנו הקדושה. היה זמן שנתגלה רק חלק מהתורה, אבל כשהגיעו זמנים קשים, והיה צורך בתוספת כוח כדי שיוכלו בני-ישראל לעמוד ביהדותם, להתנהג על-פי הוראות התורה - ניתנה רשות לרבי שמעון בן יוחאי להתחיל ללמוד עם בני-ישראל גם נסתר תורה, חלק התורה שעד אז היה נסתר.

העובדה שחלק התורה היה נסתר, מורה, שלמרות היוקר שבכל התורה, יש בתורה גופא רזין דאורייתא, סודות התורה, החלק הנסתר שבתורה, ובנוגע לחלק זה לא היו סבורים עדיין שראוי לגלות זאת; אמנם, כאשר הקב"ה הראה את אהבתו לבני-ישראל במידה גדולה יותר - התבטא הדבר בכך שציוה להתחיל לגלות להם גם את החלק העמוק ביותר בתורה. וזו היתה שליחותו של רבי שמעון בן יוחאי.

ד. ועניין זה מהוה המשך ותוצאה של הרעיון הראשון - ההנהגה בכבוד ואהבה זה לזה:

רצונו של הקב"ה הוא שילמדו מדרכיו וילכו בהם, כמאמר רז"ל⁷ "מה הוא רחום אף אתה רחום"; כשם שרצונו של הקב"ה להיטיב לכל, כך צריך כל איש ישראל, וכל אדם בכלל, להיטיב עם סביבתו. ועניין זה התגלה והתבטא בשליחותו של רבי שמעון בן יוחאי -

שצריך להיטיב עם הזולת לא רק ביחס לעניינים

הגלויים, לא רק בענייניו שאינם יקרים כל כך, אלא בכל העניינים, עד לעניינים הקשורים עם עומק נשמתו, "רזין דנשמתא" - את הכול עליו ליתן כדי לעשות טובה ליהודי, לזולת.

זוהי ההוראה השנייה מל"ג בעומר, שבאה בהמשך וכתוצאה להוראה הראשונה.

ה. ובהמשך לשתי נקודות האמורות - באה נקודה שלישית:

כאשר רבי שמעון בן יוחאי קיבל רשות ללמוד את חלק הנסתר שבתורה עם כל ישראל - התחיל בכך על-ידי הלימוד עם תלמידים מובחרים, וציוה עליהם להמשיך למוסרם מדור לדור.

אך כאשר הגיעו זמנים קשים עוד יותר, והקב"ה ראה שצריך ליתן לבני-ישראל יתר כוח והתלהבות כדי שיוכלו לעמוד בכל הניסיונות - אזי נשלח לעולם הבעל-שם-טוב,

- שבחג השבועות בשנה זו ימלאו מאתיים שנה להסתלקותו -

ששליחותו היתה ללמד ולגלות את העניינים שהתחיל רבי שמעון בן יוחאי ללמוד עם תלמידיו המובחרים - לחוג גדול יותר, ועד שיהיו גלויים לכל, וכלשון אגרת הבעל שם טוב הידועה⁸: "יפוצו מעינותיך חוצה", דהיינו, שיש להפיץ עניינים אלו יותר ויותר, עד שיגיעו "חוצה", אפילו לפינות הרחוקות ביותר בעולם.

ושליחות זו מסר הבעל שם טוב אחרי זה לתלמידיו ולתלמידי תלמידיו, החל מאדמו"ר הזקן ועד לדורנו אנו - שכל אחד ואחד מאתנו יפיץ תורה ויהדות בכל מקום שידו מגעת.

ו. ונקודת הדברים:

הקב"ה אומר לישראל: מבלי הבט על כך שאתם חיים בעולם שבו ישנם כל מיני תנועות, ועד למצב שמתיראים מפני "פצצת אטום", ומתיראים מכל מיני רדיפות, ובפרט קשיים בקיום עניני יהדות, תורה ומצוות - הנה דווקא בזמן זה הנני מגלה את אהבתי אליכם באופן היותר גלוי, על-ידי זה שהנני נותן לכם את הדבר היותר יקר שיש לי - לא רק

8 כש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

6 ראה זח"ג רפז, ב. פע"ח שער ספה"ע פ"ז. ובכ"מ.
7 ספרי עקב יא, כב. וראה רמב"ם הל' דעות פ"א ה"ה. סהמ"צ להרמב"ם מ"ע ח. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ג.
8 ראה ג"כ מכילתא בשלח טו, ב. שבת קלג, ב.

ועל כורחך אתה חי

הוא היה אומר... ודע, שהכול לפי החשבון. ואל יבטיחך יצרך, שהשואל בית מנוס לך – שעל כורחך אתה נוצר, ועל כורחך אתה נולד, ועל כורחך אתה חי, ועל כורחך אתה מת, ועל כורחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלכי המלכים הקדושים ברוך הוא (פרק ד, משנה כב)

...מלבד הצער של הנשמה בירידה לעולם הזה מצד השייכות לעניינים גשמיים כשלעצמם, ניתוסף בזה עוד יותר מצד מציאות הרע שבעוה"ז הגשמי והחומרי, ומה גם שמציאות הרע הוא בתוקף, כמוכא בתניא מה שכתוב בעץ-חיים שהרע שבעולם הזה החומרי הוא שמרי הקליפות הגסות כו' ולכן כל מעשה עולם הזה קשים ורעים והרשעים גוברים בו.

ובזה ניתוסף עוד יותר – מצד מציאות היצר הרע, ש"אקדמיה טעניתא" וכו'. ועד כדי כך גדלה הירידה בעולם הזה – שאפילו ענייני קדושה, לימוד התורה וקיום המצוות, יכולים להיעשות באופן שלא כדבעי, שעל זה נאמר "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי", כיוון שכל התורה ומצוות שעושה בעודו רשע מוסיפים כוח בקליפות לפי שעה [.]

וזהו הטעם שירידת הנשמה בגוף היא בדרך הכרח, כמאמר "על כרחך אתה חי" – דלכאורה, כיוון שרצונה של הנשמה לקיים רצון הקב"ה, שזהו כל עניינה, הנה ביודעה שהכוונה העליונה היא בירידתה למטה, צריכה הירידה למטה להיות ברצון, ולא בדרך הכרח – אלא ההכרח הוא מצד גודל הצער והייסורים שבירידה למטה.

וכמבואר בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות סדר ירידת הנשמה בגוף, שבלכתה מאוצר הנשמות מוליכים אותה דרך גן-עדן, ואחר כך מוליכים אותה דרך הגיהנום וכו', ועל-ידי זה מתוודעת היא למהותו של עולם הזה הגשמי, ואז טוענת הנשמה: מדוע דוחפים אותה לעולם ירוד שכזה... [.]

וזהו שאמרו חז"ל "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות" – כי: כאשר יתבונן האדם – אפילו בהתבוננות קלה – עד כמה גדול ריחוק הערך של תאוותיו לגבי שכלו, אפילו השכל של נפש הבהמית... וריחוק הערך דנפש השכלית לגבי נפש האלקית, שגדלה מעלתה ביותר, עד שאצלה אין תפיסת מקום אפילו לשכלו של האדם, ועל אחת כמה וכמה שתאוותיו אין תופסים מקום כלל וכלל –

הרי על-פי שכל – איך יצדק בעיניו ("ווי איז באַ אים רעכט") שבשביל מילוי תאוותיו, יגרום – בידים וברצון – צער וייסורים להנשמה, ועוד ייסורים גדולים ביותר, שלאחרי כל הצער והייסורים שבירידת הנשמה למטה (אשר, עם היות שאין זה באשמתו, ד"על כרחך אתה חי", הרי זה רק בתחלת הירידה למטה, אבל לאחרי כן רצונו בכך, שלכן ישנו אז ה"על כרחך" השני – "על כרחך אתה מת"), יהיה זה ללא תכלית!

וכיוון שכן, הרי האפשרות לעניין של חטא אינה אלא מפני ש"נכנס בו רוח שטות", שאז נדמה כבהמה שאין לה שכל! ולאידך גיסא – התבוננות זו מעוררת אותו לנצל כל רגע ולבחור את החלק הטוב שבירידת הנשמה למטה.

(תורת מנחם ה'תשי"ד; כרך י עמ' 192-195 – בלתי מוגה)

ויפעלו בעולם להיות לדירה לו יתברך – עולם של שלום, עולם של טהרה ועולם של קדושה. ועל-ידי זה הנה במהרה בימינו, בעגלא דידן, בימינו ממש, יבוא אליהו הנביא, "מבשר טוב משמיע שלום", ויבשר על ביאת משיח צדקנו, שבקרוב ממש יוציאנו מן הגלות, ויביאנו אל הגאולה האמיתית והשלימה, לארץ הקדושה, אמן.

* * *

ח. נמצאים¹⁰ אנו בימי הספירה, המקשרים את חג

בדור בו תסתיים הגלות ובו יבוא המשיח – לא רק אנשים מבוגרים, אלא גם ילדים ילמדו העניינים העמוקים ביותר שבתורה

הפסח – בו יצאו בני-ישראל מגלות מצרים, עם חג השבועות, "זמן מתן תורתנו", בו קבלו ישראל את התורה מהקב"ה על-ידי משה רבנו. בשני המאורעות האלה – בגלות ויציאת מצרים, כמו גם בקבלת התורה – מספרים לנו חז"ל, שלילדים היתה זכות מיוחדת, ובהתנהגותם השפיעו מזכותם זו גם על העם כולו. סיפורי התורה הם לא רק סיפורים גרידא, אלא גם הוראה, שכך צריכים להתנהג בשנים הבאות ובדורות הבאים, שעל-ידי התנהגות כזו יביאו ילדי ישראל אושר להוריהם, משפחותיהם ולכל העם כולו.

* * *

ט. גלות מצרים היתה אחת מהגלויות הקשות ביותר, בה היו גזירות מיוחדות על ילדי ישראל,

(9) ישע"י נב, ז.

(10) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידית), ונדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 555 ואילך. ובבטאון חב"ד חט"ו ע' מח ואילך (בלה"ק). הבא לקמן – רשימת השיחה בלה"ק, וניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

את החלק הגלוי של התורה, נגלה דאורייתא, ולא רק את החלק הנסתר עבור יחידי סגולה, אלא הנני רוצה ומצוה שילמדו ויגלו ויפיצו רזין דאורייתא לכל אחד מישראל, מקטן ועד גדול!

בהנהגה זו, למסור את היקר לו ביותר עד ל"חוצה", בכל קצוי תבל, הראה הקב"ה דוגמא לכל אחד מאתנו, בנתנו כוח וציווי ליתן ולהפיץ ולמסור הכול, עד לפנימיות הנשמה, העניינים הנעלמים והיקרים ביותר שישנם ליהודי – כדי להאיר ולהיטיב בסביבתו, ועד ל"חוצה", לפינה היותר רחוקה בעולם.

ועל-פי האמור לעיל אודות הלימוד מל"ג בעומר בנוגע להנהגת תלמידי רבי עקיבא – צריך עניין זה להיעשות מתוך אהבה וקירוב אל הזולת, מבלי הבט על החילוקים שביניהם בשנים, בלימוד התורה, ביראת-שמים, בעושר וכיוצא-בזה. וכאשר ההנהגה היא באופן של אהבה ושלום, אזי ישנה הבטחת הקב"ה – כמו בכל ציוויי הקב"ה שנותן גם שחר – להמשכת ברכה בכל המצטרך, הן בעניינים רוחניים והן בעניינים גשמיים, הן בעניינים הקשורים עם הנשמה והן בעניינים הקשורים עם הגוף.

ז. כאמור לעיל, הנה אתם הילדים, הנכם אלו שעניי הכול נשואות אליכם, מתוך תקווה, שאתם תעמידו את העולם היהודי ואת העולם בכלל, שהנהגתו תהיה באופן של הוספה בטוב, ללא מלחמות וללא פחדים וחרדות, וינצלו את כל הכוחות כדי להוסיף באור, יופי, טהרה וקדושה בכל העולם.

ובכן: תתחילו אתם לפעול בתכלית התוקף ומתוך המרץ וההתלהבות שבטבע הנוער והילדים, ובכך תשפיעו גם על המבוגרים, ועד לזקנים ביותר, שגם הם יודבקו מההתלהבות שלכם,

פרשת בחוקותי

אם בחוקותי תלכו (כו,ג)

שלוש משמעויות למילת 'בחוקותי': (א) חוקה על-שכלית, (ב) עמל תורה (רש"י, ג) מלשון חקיקה. ושלושתן קשורות זו בזו. חוקה - על יהודי לעסוק בתורה מתוך קבלת-עול, בגלל שהקב"ה ציווהו ללומדה ולהבינה, ולא בגלל הטוב-טעם השכלי שבה. עמל תורה - מי שעוסק בתורה בגלל ציווי הבורא מתייגע ועמל בה הרבה יותר מכפי רגילותו וטבעו (ואילו הלומד מחמת הנועם השכלי שבתורה אינו מתייגע אלא לפי מדת הנועם שמרגיש). חקיקה - המתייגע בתורה מתאחד עמה עד שנהיה דבר אחד איתה, כאותיות החקוקות על האבן, שהן דבר אחד עם האבן.

(לקוטי שיחות כרך ג, עמ' 1012)

אם בחקתי תלכו (כו,ג)

שתהיו עמלים בתורה (רש"י)

ביאור הקשר בין עמל תורה לבין חוקה על-שכלית: (א) יש להתייגע בתורה מעל ומעבר ממה שהשכל מחייב. (ב) מי שמתייגע בתורה בא לידי הכרה שגם הדברים שהשיג והבין הם בעצם למעלה מהשגה. וכמאמר הידוע: "תכלית הידיעה שלא נדעך".

(לקוטי שיחות כרך ז, עמ' 319)

* * *

מה הקשר בין 'תלכו' לבין עמל תורה?

אלא על הלומד להוסיף ביגיעתו מיום ליום, תוך הליכה ועלייה תמידית ברמת העמל. עמל התורה של אתמול, אף אם היה עד מיצוי הנפש ממש, אינו מספיק כבר להיום.

(לקוטי שיחות כרך ג, עמ' 1024)

* * *

נאמר במדרש (ב"ר פ"ה) שחמש הפעמים 'אור' המופיעים בתחילת פרשת בראשית מכוונים כנגד חמישה חומשי תורה: "ויאמר אלוקים יהי אור" - בראשית; "ויהי אור" - שמות; "וירא אלוקים את האור כי טוב" - ויקרא, שהוא מלא הלכות רבות (המאירות עיניו של אדם, ולפיכך נכפלו בו שני תוארים, אור וכי טוב, מת"כ); "ויבדל אלוקים בין האור ובין החושך" - במדבר; "ויקרא אלוקים לאור יום" - דברים. מכיוון שחומש ויקרא מרובה בהלכות, לו נאה ולו יאה להסתיים עם פרשה ששמה מורה על עמל תורה, שכן כדי לעמוד על בורייך של הלכות אלו יש צורך בעמל ויגיעה מיוחדת.

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1305)

ושקדה בלימוד התורה ועל-ידי שמירת המצוות שנמסרו לנו על-ידי התורה.

וכמו שאז על-ידי התנהגות ילדי ישראל יצא העם כולו מהגלות וקבל את התורה, כך גם כיום, בדורנו אנו, תלוי הדבר במדה רבה בהתנהגותם של ילדי ישראל, להחיש את הגאולה, שתבוא מה שיותר מהר הגאולה האמיתית על-ידי משיח צדקנו.

ב. בימי הספירה עצמם, עומדים אנו היום בל"ג בעומר.

ל"ג בעומר קשור ברכן שמעון בר יוחאי, אחד התנאים הגדולים ביותר שקמו לעם-ישראל. וכיום זה - ל"ג בעומר - לימד וגילה עניינים עמוקים ביותר שבתורה, לתלמידיו, ועל-ידם לכלל-ישראל¹⁵.

ורבי שמעון בר יוחאי אמר¹⁶, שכך יהיה גם בדור בו תסתיים הגלות ובו יבוא המשיח, שבדור זה לא רק אנשים מבוגרים, אלא גם ילדים ילמדו העניינים העמוקים ביותר שבתורה¹⁷, ועל-ידי זה יביאו את הגאולה האמיתית.

ג. זוהי הוראתם של ימי הספירה בכלל ול"ג בעומר בפרט, לילדי ישראל במיוחד:

ילדים צריכים לדעת, שבהם תלוי אושרו וגאולתו של עם-ישראל כולו. כשילדי ישראל יתנהגו כמו שצריכים להתנהג, בלימוד התורה וקיום המצוות, ישמעו בקול הוריהם, מוריהם וראשי ישיבותיהם, ויהיו לסמל ולדוגמא לחברי סביבתם, הנה התנהגות זו תביא את הגאולה להם ולעם-ישראל כולו.

שבקרוב ממש יבוא משיח צדקנו, ויוציא את כולנו, בתוך כלל-ישראל, מהגלות, ויוליכנו לארצנו הקדושה, במהרה בימינו אמן.

(משיחות ל"ג בעומר ה'תש"כ וה'תשי"ז;

תורת מנחם, כרך כח עמ' 87-90; כרך כ עמ' 5-3)

והיו זמנים שגם הרגו, רחמנא-ליצלן, ילדי ישראל. ואף-על-פי-כן לא נפחד העם, לא הילדים ולא ההורים, והמשיכו בלימוד התורה אצל שבט לוי - ראשי הישיבות והמורים ("טיטשערס") בדור ההוא¹¹.

ואחר כך היו ילדי ישראל אלה, הראשונים שהכירו בקדוש ברוך הוא¹², כשיצאו ממצרים והגיעו לים סוף, שבו נסתיימה יציאת מצרים.

ואף בהיותם בגלות - לא שכחו ילדים אלה את ההבטחה של "פקד פקדתי"¹³, שבקרוב יגיע הזמן שהקב"ה יוציאם מהגלות. וצריכים הם להתכונן לכך, על-ידי לימוד תורת ה' והתנהגות לפי מצוותיו יתברך.

* * *

י. גם בשבועות, "זמן מתן תורתנו", היתה לנערי ישראל זכות גדולה, והשפיעו מזכותם זו גם על הכלל כולו.

כשישראל היו צריכים לקבל את התורה, שאל אותם הקב"ה: במה הוא יכול להיות בטוח שישמרו ויקיימו את התורה כרצונו?

ענו לו ישראל: "בנינו ערבים בעדנו". הם יערבו לנו שנלמוד את התורה ונקיים את המצוות.

ועל-ידי ערבות זו הסכים הקב"ה לתת את התורה לישראל¹⁴.

יא. זוהי גם ההוראה בימינו אלה:

בחסד ה' נמצאים אנו כאן בגלות הרבה יותר קלה מגלות מצרים, אין גזירות איומות כאלו של הריגת ילדי ישראל ר"ל, אבל אף-על-פי-כן נמצאים אנו בגלות, ולכן ישנם כל הקשיים שיש לישראל להתנהג כמו שיהודי צריך להתנהג.

וילדי ישראל לא צריכים לשכוח שמצפים ומקווים אנו מדי יום ביומו לגאולה האמיתית, ושצריכים להתכונן לגאולה זו על-ידי התמדה

(11) ראה רמב"ן, בחיי וחזקוני עה"פ שמות ה, ד.

(12) סוטה יא, ב.

(13) שמות ג, טז.

(14) שהש"ר פ"א, ד (א). תנחומא ויגש ב.

(15) ראה זח"ג רפז, ב ואילך (באדר"ז).

(16) ראה זח"ג ח"ב קמז, א. ח"ג קנט, א.

(17) ראה זח"א צב, סע"ב. קה, א.

בדורנו יהיה גילוי משיח - צדקנו בפועל ממש

על-ידי רשב"י שפתח את הצינור

רשב"י - שהיה מתלמידי רבי עקיבא - פתח את הצינור לגילוי פנימיות התורה. והנה, מהחילוקים שבין פנימיות התורה לנגלה תורה - שנגלה תורה נקראת אילנא דטוב ורע, ויש בה קושיות ומחלוקת כו', מה שאין-כן פנימיות התורה נקראת "אילנא דחיי", "לית תמן לא קושיא כו' ולא מחלוקת" (שהרי אין כאן אלא מה שקיבל מרבו, ובזה לא שייך שתהיה מחלוקת).
וחדושו של רשב"י - שתהיה ההמשכה מפנימיות התורה, אילנא דחיי, בגליא דתורה, אילנא דטוב ורע.

ועניין זה מתבטא גם אצל לומדי התורה, שגם בשעה שלומדים גליא דתורה שיש בה קושיות ומחלוקת כו', לא נעשה ביניהם עניין של פירוד ח"ו, אלא הלימוד הוא באופן של אהבת ריעים - כפי שהיה אצל תלמידי ר' עקיבא שלאחרי ל"ג בעומר, שרשב"י הוא אחד מהם.

וכן הוא בדורות שלאחרי זה - שעל-ידי נשיא הדור מתקשרים עם פנימיות התורה, אילנא דחיי. - שהרי הסדר הרגיל הוא ש"אין מוסרין סתרי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבנו", אלא שעל-ידי ההתקשרות עם נשיא הדור מתקשר גם הוא באילנא דחיי כו' - ועל-ידי נמשכת פנימיות התורה גם בגליא דתורה, כולל גם שהלימוד לא יהיה באופן של פירוד, אלא מתוך אהבת-ישראל, כנ"ל.

וזוהו גם שבתורת החסידות - פנימיות התורה - מודגש ביותר העניין דאהבת-ישראל, כמו שכתב אדמו"ר הזקן בסידורו: "נכון לומר קודם התפילה הריני מקבל עליי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך", וכידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם הבעל-שם-טוב, שגם יהודי שנמצא בקצווי תבל, שמעולם לא ראוהו, ולא קיבל ממנו שום טובה כו', צריכים לאהבו בגלל היותו מישראל.

ועוד עניין בנוגע לפנימיות התורה, אילנא דחיי, שנתגלתה על-ידי רשב"י - שזוהי ההכנה לגילוי המשיח.

וזוהו שמצינו שרבי עקיבא היה סבור שגילוי המשיח יהיה בדורו, והיה דורש הפסוק "דרך כוכב מיעקב" על שמעון בר כוכבא, באומרו "דין הוא מלכא משיחא" - כי בנוגע לרבי עקיבא מצינו ש"מן שית מילי איעתר רבי עקיבא", וידוע שהוא עניין אות וא"ו (שמספרה שש), דא אות אמת, ספירת התפארת, שנקראת אילנא דחיי (למעלה מספירת המלכות, שנקראת אילנא דטוב ורע). - אלא שכל זה היה מצד רבי עקיבא, שמצד עצמו גמר את כל ענייני העבודה והיה מוכן לגילוי המשיח, אבל הדור כולו לא היה ראוי לכך. ואכן נתברר שבר כוכבא אינו משיח, ולכן קראו לו בר כוזיבא.

אמנם, בדורנו זה, דרא דעקבתא דמשיחא, לאחרי שהיה כבר גילוי פנימיות התורה - החל מפתחת הצינור על-ידי רשב"י, ואחר-כך על-ידי רבותינו נשיאינו מדור לדור - יהיה גילוי המשיח, "דרך כוכב מיעקב", בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים.

(ל"ג בעומר, לאחר תפילת מנחה, ה'תשי"ג; תורת מנחם כרך ח עמ' 158-156 - בלתי מוגה)

הרבי מצייין: וראה עוד טעם בסמ"ע שם סקנ"א (וכן בפרישה לטור שם).

טלטול מגילה בפורים שחל במוצאי שבת

לגבי הכנת המגילה מערב שבת חוקר הרבי - אם כדאי להוציא את המגילה ממקומה הקבוע בכל השנה ולהניחה במקום עראי למשך השבת, אף שאין זה דרך כבוד למגילה, על מנת שתהיה מוכנה לקריאה במוצאי שבת ללא טרחא דציבורא, שיצטרכו ללכת ולהביא המגילה לבית הכנסת.

קודם לכן הקדים הרבי וציין: הזהירות שלא לטלטל המגילה עד לאחרי צאת השבת - ראה השקלאוטרואי בזה בשערי תשובה אורח חיים ריש סימן תרצ"ג. ערוך השולחן שם שם סעיף ג. ועוד.

ואלו דברי ערוך השולחן שם: וכשחל פורים במוצאי שבת יש ליהזר שלא להביא את המגילה בשבת לבית הכנסת דאסור להטריח את עצמו משבת לחול ואפילו על-ידי קטן אינו נכון אלא יכין מערב שבת או יביאנה אחר מעריב, אך אפשר אם יעניין בה להבין בשבת עצמה ללומדה ולדורשה אפשר דמותר להביא, שהרי עושה זה בשביל שבת שהרי מותר ללומדה בשבת ומכל מקום נוהרים שלא לכא לידו זה (עייין שערי תשובה).

שיטת הגאונים ורבינו תם

לגבי שיטת רבינו תם וכן הסתירה שישנה לכאורה בדברי אדמו"ר הזקן שב"סדר הכנסת שבת" שבסידורו פסק כשיטת הגאונים בניגוד לשיטת ר"ת, כאשר בשולחנו (סימן רסא סעיף א) פוסק כר"ת - מציין הרבי (אגרות קודש כרך כג עמ' שכז) בין השאר לדברי הערוך השולחן סימן רסא סעיף ח ("והנה רבים מגדולי עולם [הגר"א והגר"ז] = אדמו"ר הזקן) בסידורו ועוד גדולים) דחו שיטת רבינו תם מכל וכל... וכן נהגו כל ישראל", ורק שלגבי מוצאי שבת "נוהגין כדברי ר"ת".

רש"י והרמב"ם.

ועוד בסעיף ז: שמתחלה עשו כר"ת ואחרי שמצאו המדרש הנעלם [=זוהר פרשת פינחס - נעתק בערוך השולחן שם סעיפים ח"ט] הוכרחו לשנות ולהניח כסדרן כדעת רש"י והרמב"ם ז"ל.

ובסיום דבריו בסעיף ט: ונמצא דלפי-זה שניהם אמת לפי כוונת התורה אלא דבזמן הזה יותר נכון כרש"י מפני הטעמים שאמרנו...

אבל באמת ערוך השולחן עצמו הוא המקור לקביעת הרבי שלפועל "נתפשט הדבר" כמו שכותב בעצמו בסעיף ה' בהגהה:

"וגם זה שכתב הבית יוסף דאין לעשות כן אלא מי שמוחזק ומפורסם בחסידות - האידנא נתפשטה בכמה מדינות שמניחין תפילין דר"ת ואין בזה יוהרא ויכול כל אחד לעשות כן ותבוא עליו ברכה".

להיזהר מאביהן של יתומין

בסיום הלכות נחלות כתב הרמב"ם: אפוטרופוס צריך לחשב בינו לבין עצמו לדרקדק ולהיזהר הרבה מאביהן של אלו היתומים שהוא רוכב ערבות גו'. באחת משיחותיו (לקוטי שיחות כרך לח עמ' 116) מתעכב הרבי לבאר את הצורך שראה הרמב"ם להדגיש שהקב"ה "הוא רוכב ערבות", דלכאורה די היה בהזכרה ש"זה הקב"ה" וכיוצא בזה.

הרבי מביא את פירושו של ערוך השולחן (בחושן משפט אות לד) שמסביר על-פי דברי הגמרא (חגיגה יב, ב) "ערבות - שבו צדק ומשפט", שלכן צריך לדרקדק מרוכב ערבות ששם מקור הצדק והמשפט ("להשפיע טוב להעושים צדק ומשפט וצדקה... מביט משם... להעניש לעושי עולה לבד עונשו ככו' ולהיפך גודל שכרו בגן עדן").

אלא שעל כך מוסיף הרבי ביאור נוסף בדרך רמז שב"ערבות" אומרת הגמרא (בחגיגה שם) מרומז "טל שעתיד הקב"ה להחיות בו מתים" - כולל גם אביהם של יתומים, ואם-כן נדרשת זהירות בקיום מצוות חינוך (שבמקרה רגיל מוטלת על האב וכאן על האפוטרופוס), ביודעו שה"רוכב ערבות" עתיד להחיות את אביהם.

בעל 'ערוך השולחן' (ג)

הרבי מבאר את מחלוקת אדמו"ר הזקן וערוך השולחן בשאלת הלוואה לצורכי שבת כשאין לו, ומוצא סימוכין לשניהם • מתייחס לדבריו כשהורה רבנים להניח תפילין דרבינו תם • ביאר על פיו את השאלה מדוע בסיום הלכות נחלות מכנה הרמב"ם את הקב"ה "רוכב ערבות"? • והוסיף ביאור בשייכות לאביהם הגשמי של יתומים • רשימה שלישית ואחרונה

בדרך הטבע או מלמעלה

בהלכות שבת סימן רמב סעיף ג פסק אדמו"ר הזקן: "ואף אם אין לו עכשיו מעות מזומנים, אלא חפצים, ומשכנם וילוה עליהם, והקב"ה ימציא לו לפרוע... לוו עלי ואני פורע... אבל אם אין לו חפצים למשכנם ולפרוע בהם, לא ילוה ושהקב"ה יפרע".

בשיחת שבת פרשת בראשית תשל"ג (שיחות קודש תשל"ג כרך א' עמ' 92 ואילך; ראה שם עמ' 94 ואילך) האריך הרבי בסברת דברי אדמו"ר הזקן ומקורם. הדברים הוגהו על-ידו כמה שנים אחר-כך ונדפסו בלקוטי שיחות כרך טז עמ' 181-180, שיחה העוסקת באמונה ובביטחון הנדרשים לאדם כשלוה על מנת שהקב"ה יפרע.

הרקע לדברים: זמן אמירת השיחה, שנת תשל"ג, היתה שנת השמיטה, שבה נדרשים במיוחד אמונה וביטחון, כידוע.

בין השאר הרבי הצביע על מחלוקת בין אדמו"ר הזקן ו'ערוך השולחן':

מדברי אדמו"ר הזקן משמע שלא מדובר דווקא במי שיש לו עסק ובכוונתו לשלם את הלוואה ממה שירוויח בעסק - כי אז אין זה עניין של "לוו עלי ואני פורע". אלא אף אם אין לו עסק וכיוצא בזה, ילוה "והקב"ה ימציא לו לפרוע".

אבל ערוך השולחן כתב (בסימן זה סמ"ד)

ד"זהו הכל במי שיש לו עסק, ולכן אף שעתה אין לו, יכול ללוות ולקוות לה... אבל מי שאין לו שום עסק, עליו אמרו: עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות".

תחילה מוכיח הרבי כדברי אדמו"ר הזקן מהמשך הסוגיא בגמרא "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה... חוץ מהוצאת שבתות כו' ואם הוסיף מוסיפין לו", ומפרש רש"י "חוץ מהוצאת שבתות - אותה לא פסקו לו מה ישתכר לצרכה ומהיכן תבואה", משמע אפוא שמוסיפין לו גם אם אין לו עסק וכדומה ואינו יודע מהיכן לשלם.

וזו גם כוונת אדמו"ר הזקן הכותב ("לוו עלי ואני פורע) כלומר, שאין הוצאת שבת... עולה בחשבון שנקצב לו בראש-השנה למזונות... ושאר צרכיו". בכך רצה לבאר שמאמר הגמרא "כל מזונותיו כו' חוץ מהוצאת שבתות" שבהמשך הסוגיא, מהווה ביאור על המאמר הקודם שם "לוו עלי והאמינו בי ואני פורע". לפי הבנה זו מודגש, שגם מי שאין לו עסק וכדו' שעל-ידו יוכל לפרוע - ילוה "והקב"ה ימציא לו לפרוע", כיון שאין הוצאת שבתות כלולים במזונותיו, אלא "אם הוסיף מוסיפין לו".

ביסוס דבריו

וישוב שיטת אדמו"ר הזקן

ממשך הרבי וכותב שלכאורה יש להוכיח

כדברי 'ערוך השולחן' מלשון רבנו חננאל על דברי הגמרא (הנ"ל) "לוו עלי... והאמינו בי ואני פורע", שמפרש רבינו חננאל "אזמין לכם ברכה במעשה ידיכם כדי שתפרעו", כלומר שמדובר שיש לו עסק וכיוצא-בזה.

ולאור זה יובן גם המשך דברי הגמרא שם "ואמר ר' יוחנן משום ר"א בר"ש הרוצה שיתקיימו נכסיו כו'" - שהקשר בין מאמר זה לבין המאמר הקודם "לוו עלי כו'", אינו רק בבעל המימרא (ר' יוחנן בשם רבי אלעזר ברבי שמעון, בעל המאמר הקודם), ושהגמרא הביאה זאת רק בדרך אגב - כי אם המשך בגוף העניין, שגם המאמר הקודם "לוו עלי" מדבר בשיש לו נכסים ועסק וכו' כמו מאמר זה, וכדברי ערוך-השולחן.

אולם כאן מוסיף הרבי שדברי רבנו חננאל וכן הקשר שבין שני המאמרים, מתאימים גם לשיטת רבנו הזקן:

אף שנתבאר לעיל שלאדמו"ר הזקן האדם יכול ללוות בשביל הוצאות השבת גם אם אין לו מהיכן להחזיר החוב, ושגם המשכון אינו משמש כפירעון ההלוואה, הנה כתב אדמו"ר הזקן שעל כל פנים צריך שיהיו לו חפצים למשכנם, ש"אם אין לו חפצים למשכנם", אזי "לא ילוה ושהקב"ה יפרע". היינו שההלוואה צריכה להיות דווקא אם יש לאדם חפצים משלו (משכון), והטעם לזה הוא כיוון שרק אז ישנה הבטחה "ואני פורע", היינו ש"הקב"ה ימציא לו לפרוע", כי הברכה חלה דווקא כשיש כלי מצד האדם, ולא כשאין לו כלום משלו. כלומר שהחפצים אינם משמשים רק כמשכון ההלוואה, אלא גם כדי שעל-ידם תחול הברכה שיוכל להשיב החוב.

לפי זה מיושב לשון רבנו חננאל "אזמין לכם ברכה במעשה ידיכם כדי שתפרעו" גם לשיטת אדמו"ר הזקן: כיוון שעל-פי הנ"ל לדעת אדמו"ר הזקן, ההבטחה של "ואני פורע" היא אכן על-ידי "ברכה במעשה ידיכם" - היינו איזה שיהיה, לאו דווקא עסק אלא אפילו חפצים למשכון - נמצא שהברכה היא לא לפי ערך ה"מעשה ידיכם", אלא גם באופן שנראה כמוחש ש"אני פורע".

ולפי זה מובן גם-כן המשך הגמרא "הרוצה

שיתקיימו נכסיו כו'", כי גם המאמר הקודם "לוו עלי כו'", עוסק באותו מקרה שיש לו חפצים (נכסים). וכך מובן גם סדר הבאת המאמרים בגמרא: תחילה המאמר "לוו עלי כו'", ואחריו "הרוצה שיתקיימו נכסיו כו'", שעל פיו מובן ש"ואני פורע" הוא כאשר יש לו חפצים כו'. ואחר כך המאמר "כל מזונותיו של אדם קצובין לו כו'" - שעל פיו מובן שבאמת "ואני פורע".

"אלה שישאלו ממה שכתוב בערוך השולחן"

בהתוועדות פורים תשל"ו (שיחות קודש תשל"ו כרך א' עמ' 629 ואילך) התייחס הרבי לשאלת רבים, שלכאורה יש מקום לומר, שבהתאם למבואר בספרים המדברים אודות הנחת תפילין דרבינו תם, הנה הלוואה שנצא ידי חובת קיום מצוות תפילין כדבעי בהנחת תפילין דרש"י וכו'. עם זה קבע הרבי כי על-פי המבואר בספרים שבימינו כבר נתפשט הדבר, "הנה דעתי ברורה שעתה יש להניח שני זוגות תפילין". והאריך באותה הזדמנות (ובהזדמנויות אחרות) בציטוט מקורות וכו'.

בהמשך התבטא הרבי:

ולגבי אלה שישאלו ממה שכתוב בערוך השולחן וכיוצא בזה - הנה ידוע ומפורסם שבאותם זמנים היה מצב אחר לגמרי. לא קראו אז עיתונים, והחכמות החיצוניות לא היו בהתפשטות. לא כן כיום שנדרשת תוספת מיוחדת בעבודת המוחין, וזה נפעל על-ידי הנחת תפילין (דר"ת) הפועלות שעבוד המוח והלב כו' (והאריך בזה).

המקור נמצא בדבריו עצמו!

הדברים מכוונים לנאמר בערוך-השולחן אורח חיים סימן לד', סעיף ג: ואף המניחים תפילין דרבינו תם מברכין רק על תפילין דרש"י ורמב"ם ומתפללים בהם כאלו בת קול יצא דכן הלכה [=כרש"י].

ומוסיף שם: שיברך רק על של רש"י... אלא אחר התפלה והטעם מפני שהעיקר להלכה כדברי